

Maak de CO₂-balans
van uw bedrijf op!

De opdracht van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie bestaat erin de voorwaarden te scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België. In dat kader heeft de Algemene Directie Economische Analyses en Internationale Economie deze publicatie uitgegeven met de bedoeling een duurzame economie te bevorderen die rekening houdt met de economische, sociale, maatschappelijke en ecologische vraagstukken.

Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Ondernemingsnr.: 0314.595.348
<http://economie.fgov.be>

tel. +32 2 277 51 11

 facebook.com/FODEconomie

 [@FODEconomie](https://twitter.com/FODEconomie)

 youtube.com/user/FODEconomie

 linkedin.com/company/fod-economie

Verantwoordelijke uitgever: Jean-Marc Delporte
Voorzitter van het Directiecomité
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Wettelijk depot: D/2016/2295/08

Voorwoord

In dit artikel wordt toegelicht hoe bedrijven aan CO₂-beheer kunnen doen. Aan de hand van enkele voorbeelden wordt getoond hoe dit het beste kan gebeuren, en er wordt verwezen naar organisaties die daarbij kunnen helpen. Bedrijven met een CO₂-beheer zijn zich beter bewust van hun energieverbruik, doen op die manier mee aan maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) en anticiperen op een verwachte stijging van de energiekosten. Aan elk bedrijf om voor zichzelf te bepalen of een dergelijke balans nuttig kan zijn.

Inhoud

1. Wat is CO ₂ -beheer?	3
2. Waartoe dient het CO ₂ -beheer van een bedrijf?	3
3. Context.....	4
Wordt het CO ₂ -beheer binnenkort ook verplicht in België?	5
Voor welke ondernemingen?	5
4. Hoe gaat CO ₂ -beheer concreet in zijn werk?	5
5. Goed om te weten.....	6
6. Organisaties en adressen	7

Artikel afgesloten in september 2014.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

1. Wat is CO₂-beheer?

De **CO₂-balans** (*Bilan Carbone*®) van een bedrijf is van oorsprong een Franse methode om nauwkeurig de uitstoot van broeikasgassen (CO₂, CH₄, CFK, ...) te kunnen meten die door een bepaalde bedrijvigheid (onderneming, overheid, ...) veroorzaakt wordt. De methode werd sinds 2003 ontwikkeld door het ADEME (Frankrijk) en vervolgens overgenomen door de *Association Bilan Carbone*.

Momenteel wordt in talrijke landen een CO₂-balans opgemaakt op basis van verschillende methodes. In België ontwikkelde het Waals Gewest in het *Agence Wallonne de l’Air et du Climat*¹ een eigen methode onder de benaming “diagnostic carbone”. Zoals in Frankrijk ontwikkelde het Verenigd Koninkrijk via de “Climate change system act” een verplicht systeem van rapportering over de uitstoot van broeikasgassen door ondernemingen. Talloze andere methodes van dit type bestaan overal ter wereld en meer bepaald in Europa². Ze vertonen onderlinge verschillen op basis van diverse parameters zoals de bedrijfsgrootte, de uitstootbeperking, het aantal reeds betrokken ondernemingen.

Deze verschillende methodes voor het realiseren van een CO₂-balans brengen niet alleen de directe uitstoot (verbranding van aardgas, lekkende koelgassen, ...) in rekening, maar ook de indirecte uitstoot (uitstoot van een kolengestookte elektriciteitscentrale om de nodige energie voor een productieketen te leveren, uitstoot nodig voor de productie van grondstoffen, ...).

Voor een bedrijf omvatten de belangrijkste posten over het algemeen de vervaardiging van de grondstoffen, het vervoer ervan, het productieproces van het artikel, het vervoer van het personeel en het transport van het afgewerkte product, het afvalbeheer, het energieverbruik van het product bij de eindverbruiker, enz.

De CO₂-balans wordt opgemaakt op basis van een logica die vergelijkbaar is met die van de levenscyclusanalyse van een product. Het doel van de CO₂-balans is om een **actieplan** op te stellen voor emissiereductie.

De belangrijkste posten van een CO₂-balans:

http://www.rise.be/files/library/Documentation/Brochures/2011/CARBONE_PDF_WEB.pdf

2. Waartoe dient het CO₂-beheer van een bedrijf?

De CO₂-balans is vooral een hulpmiddel voor het bedrijfsbeheer. Het brengt mogelijkheden tot besparingen en verbeteringen in de waardeketen aan het licht die zowel het bedrijf als het klimaat ten goede komen.

De CO₂-balans is ook een managementtool waarmee het bedrijf zijn imago kan verbeteren, medewerkers motiveren en klanten binden.

De CO₂-balans biedt nog talrijke voordelen voor het bedrijf:

¹ Agence Wallonne de l’Air et du Climat – Tel.: 081 33 59 52

E-mail: cecile.batungwanayo@spw.wallonie.be

² Zie ERM-studie voor rekening van de Europese Commissie: “Company GHG Emissions Reporting – a study on methods and initiatives (ENV.G.2/ETU/2009/0073)”, oktober 2010.

- de commerciële en financiële prestaties verbeteren;
- het concurrentievermogen versterken;
- besparen op fossiele energie, water, vervoer;
- innovatie stimuleren;
- het imago van het bedrijf verbeteren (ethische en ecologische kant van de geleverde producten en diensten);
- de directie en de medewerkers motiveren;
- anticiperen of reageren op de wettelijke voorschriften: door op basis van de CO₂-balans te zoeken naar manieren om te besparen op energiebronnen met hoge CO₂-uitstoot en door het CO₂-gehalte van de activiteiten van het bedrijf zoveel mogelijk terug te dringen vanuit het perspectief van schaarse en dure CO₂-energiebronnen;
- de strategische doelstellingen op middellange en lange termijn herzien en de eigen betrokkenen motiveren door de externe kosten van CO₂ in de beslissingen van de organisatie in te bedden;
- mogelijkheden vinden voor een nieuwe aanpak.

Theoretisch voorbeeld:

Een bedrijf constateert in zijn CO₂-balans dat de professionele verplaatsingen een belangrijke impact op het energieverbruik hebben. Het bedrijf beslist daarop om zijn verkopers een cursus zuinig rijden te geven (winst: 15 tot 20 % minder brandstofverbruik), het past de ritten aan om de verhouding bezochte klanten / afgelegde kilometers te optimaliseren, de tijd op de weg te verminderen en, ten slotte, meer tijd met de klanten door te brengen. Ook voor het vrachtvervoer worden concrete maatregelen genomen: afschaffing van paletten in de vrachtwagens en nieuwe verpakkingsformaten om de hoeveelheid lucht te verminderen (winst: 1 vrachtwagen/dag). Alle personeelsleden worden aangemoedigd om aan autodelen te doen. Het bedrijf blijft uiteindelijk dezelfde weg vervolgen om zijn impact op het milieu te beperken en financiële besparingen te realiseren.

Concreet voorbeeld:

<http://www.thalys.com/img/1354281074/pdf/developpement-durable/co2-2011-fr.pdf>

3. Context

In Frankrijk is het systeem van de CO₂-balans naar aanleiding van de wet *Grenelle de l'environnement* (artikel 75 van de *Grenelle 2*) sinds juli 2011 verplicht voor overheden en voor grote ondernemingen van meer dan 500 werknemers. Tot nu toe werden er reeds meer dan 6000 diagnoses uitgevoerd. De CO₂-balans moest voor 31 december 2012 ingediend worden samen met een actieplan met streefcijfers om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Om de drie jaar moet de CO₂-balans opnieuw opgemaakt worden.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Wordt het CO₂-beheer binnenkort ook verplicht in België?

In tegenstelling tot Frankrijk bestaat er in België nog geen verplichting.

Heel wat Belgische bedrijven hebben echter vrijwillig de stap gezet, namelijk in het kader van het maatschappelijk verantwoord ondernemen. Steeds meer Belgische en internationale ondernemingen namen het voortouw, zoals: Ethias, Unilever, Holcim, Arcelor Mittal, ...?

Voor welke ondernemingen?

Net als de systemen van het type EMAS, ISO 14000 of ISO 26000 wordt het CO₂-beheer momenteel vooral gebruikt door de grote ondernemingen. Daarnaast zijn de ondernemingen (andere dan kmo's) op grond van de nieuwe richtlijn met betrekking tot energie-efficiëntie verplicht om een energieaudit van hun gebouwen en activiteiten uit te voeren. De inhoud en de logica van de energieaudit verschilt weliswaar van die van het CO₂-beheer, maar men kan zich afvragen in hoeverre de ondernemingen nog geneigd zullen zijn om met een CO₂-beheer te beginnen als ze reeds verplichtingen voor hun energiebeheer opgelegd kregen.

CO₂-beheer kan ook op kmo's toegepast worden, vooral als de tools gratis ter beschikking worden gesteld en als de energiefactuur voor een groot deel doorweegt in de productiekosten van het bedrijf. Door op verwachte wettelijke ontwikkelingen te anticiperen, kunnen kmo's een voorsprong op hun concurrenten nemen.

4. Hoe gaat CO₂-beheer concreet in zijn werk?

Om tot de gewenste resultaten te leiden, vereist het CO₂-beheer en de CO₂-balans ambitie en realiteitszin, enige financiële middelen, een minimum aan organisatie, overtuigingskracht, luisterbereidheid, en vooral een krachtige ondersteuning door de directie. Zeker is dat de CO₂-balans zal worden wat men wil dat ze wordt: louter een cijfertje in het jaarverslag, of een echte leidraad die voor het bedrijf nieuwe wegen van verbetering kan openen.

Het realiseren van een CO₂-balans vereist bijvoorbeeld de volgende stappen:

- sensibiliseren voor het broeikaseffect,
- het onderzoeksveld bepalen,
- gegevens verzamelen,
- resultaten verwerken,
- de CO₂-balans analyseren,
- een reductieplan opstellen,
- dit plan invoeren.

De CO₂-balans moet gerealiseerd worden door een persoon die specifiek voor deze methode werd opgeleid³. Het kan om iemand gaan van binnen of van buiten het bedrijf. Voor een eer-

³ <http://www.associationbilancarbhone.fr/le-bilan-carbone%C2%AE/formations-bilan-carbone%C2%AE>.

ste realisatie verdient het echter aanbeveling om een beroep te doen op een externe deskundige die voldoende ervaring met dit soort realisaties heeft.

Om een CO₂-balans te kunnen opmaken, is het aangewezen om gebruik te maken van een tool om de nodige gegevens te verzamelen en te verwerken, maar ook om het actieplan op te stellen en toe te passen. Nog beter is het als deze tool de mogelijkheid biedt om voorstellen voor een vermindering van de broeikasgassen te delen en door te geven. Aangezien het systeem van de CO₂-balans niet gratis is, kan het zeer nuttig zijn om de gratis calculator te gebruiken die ter beschikking gesteld wordt door het *Agence Wallonne de l'Air et du Climat*.

Wel doen: sensibiliseren van top tot basis, informatie delen, dataverzamelaars betrekken, termijnen bepalen, een verreichend maar realistisch plan opstellen, vooraf prioriteiten stellen, eenvoudige en snel uit te voeren acties kiezen.

Niet doen: een vertrouwelijke en miskende balans. Onvoldoende geïnformeerde dataverzamelaars die zich louter met reporting bezighouden, een eeuwigdurende gegevensverzameling, een actieplan dat onder het stof raakt, zonder vooraf bepaalde prioriteiten.

5. Goed om te weten

Broeikasgassen hebben overal hetzelfde effect op het klimaat, ongeacht waar ze uitgestoten worden. De reductie ervan ook! De realiteit van de klimaatverandering wordt erkend door het IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change)⁴: een stijging met meer dan 2°C ten opzichte van het pre-industriële tijdperk zal dramatische gevolgen voor de mensheid hebben. 80 % van de CO₂-uitstoot hangt samen met ons verbruik van fossiele energiebronnen. Om de opwarming van de aarde te verminderen, moet de uitstoot van broeikasgassen drastisch teruggeschroefd worden. Nog steeds volgens een raming van de IPCC zouden de geïndustrialiseerde landen hun uitstoot van broeikasgassen met 25 tot 40 % moeten verminderen tegen 2020 en met 80 tot 95 % tegen 2050 ten opzichte van het peil van 1990. De Europese Unie heeft zich sterk gemaakt dat ze haar uitstoot met ten minste 20 % zal verminderen tegen 2020 (30 % in geval van een wereldwijde overeenkomst).

Het schaarser worden van de fossiele energievoorraden, de verwachte prijsstijgingen voor deze energiebronnen en vooral de toestand van het klimaat dwingen alle maatschappelijke partijen (ondernemingen, burgers, overheidsinstanties...) tot zuiniger omspringen met fossiele energiebronnen.

⁴ Het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) is een intergouvernementele organisatie die open staat voor alle lidstaten van de UNO. Het heeft als opdracht "to assess on a comprehensive, objective, open and transparent basis the scientific, technical and socio-economic information relevant to understanding the scientific basis of risk of human-induced climate change, its potential impacts and options for adaptation and mitigation". De evaluaties van de organisatie zijn hoofdzakelijk gebaseerd op wetenschappelijke en technische publicaties waarvan de wetenschappelijke waarde algemeen erkend is. In 2007 ontving het IPCC samen met Al Gore de Nobelprijs voor de vrede "for their efforts to build up and disseminate greater knowledge about man-made climate change, and to lay the foundations for the measures that are needed to counteract such change".

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

CO₂-uitstoot verminderen betekent kosten voor onder meer verwarming en vervoer terugdringen. Daardoor kunt u zich beschermen tegen de verwachte toekomstige prijsstijgingen voor fossiele brandstoffen en een eventuele taks op de uitstoot die met de verbranding ervan samenhangt.

Het CO₂-beheer van een bedrijf is dus een goed middel om te anticiperen op de maatregelen van gewestelijke, Belgische of Europese autoriteiten in de strijd tegen de klimaatverandering. Sommige ondernemingen indexereren reeds het variabele deel van het salaris van hun leidinggevend personeel volgens hun globale milieuprestaties.

Deze aanpak draagt bij tot een beter evenwicht in de handelsbalans dankzij een vermindering van de invoer van fossiele energiestoffen, wat de economie van het land ten goede komt.

6. Organisaties en adressen

Meer weten over de CO₂-balans in België

Federaal: <http://www.klimaat.be/nl-be>

Brussels Hoofdstedelijk Gewest: <http://www.ibgebim.be/index.htm>

Waals Gewest: <http://airclimat.wallonie.be/>; <http://www.awac.be/>

Vlaams Gewest: <http://www.lne.be/>

CO₂-balans laten opmaken door een gespecialiseerd studie bureau in België

a. Erkende studie bureaus 2013⁵ (lijst dd. 27 maart 2013)

DVDB CONSULTING

Institut de Conseil et d'Etudes en Développement Durable (ICEDD)

RDC ENVIRONNEMENT

CO2 STRATEGY (MGMC SPRL)

b. Andere gespecialiseerde studie bureaus

EcoRes: www.ecores.eu

CO2logic: <http://www.co2logic.com/>

Factor X: <http://www.factorx.eu/>

En vele andere ...

Sensibiliseringsbrochures voor de CO₂-balans

http://www.rise.be/files/library/Documentation/Brochures/2011/CARBONE_PDF_WEB.pdf

<http://www.uwe.be/uwe/developpement-durable>

⁵ Lijst beschikbaar op de website: <http://www.associationbilancarbonate.fr/>.

Online uw eigen CO₂-balans opmaken

<http://www.calculateurcarbone.org>: raming van de hoeveelheid broeikasgassen die gemiddeld jaarlijks in de atmosfeer terechtkomen door toedoen van uw levenswijze.

<http://www.coachcarbone.org>: de Coach Carbone® is een gratis onlinetool die gezinnen helpt hun energieverbruik en hun uitstoot van broeikasgassen terug te dringen.

<http://www.ademe.fr> : uw milieu-impact vergelijken naargelang de verschillende vervoermiddelen.

Uw CO₂-afdruk leren verkleinen

<http://energieplus-lesite.be>: Hulpmiddel bij beslissingen voor gebouwen van de tertiaire sector.

<http://ecocitoyens.ademe.fr>: Om uw dagelijkse bezigheden milieuvriendelijker te helpen maken.

Officiële instanties

<http://www.ademe.fr>: Agence de l'Environnement et de la Maîtrise de l'Energie.

<http://www.associationbilancarbone.fr>: Association bilan carbone

<http://leclimatchange.fr/>: een bondige samenvatting door het Réseau Action Climat France van het 5e verslag van het IPCC (september 2013).

